

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่

LEARNING RESOURCES MANAGEMENT OF BAN RIM TAI SCHOOL, MAE RIM DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

ธนพล ด่านวิวัฒน์วงศ์¹ พระครูวิฑิต ศาสนทร² และ ชาลี ภัคดี³

Tanapon Danwiwatwong¹, Phrakhruvitit Sasanatorn² and Chalee Phukdee³

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา, 103 ถ.พระปกเกล้า,
อ.เมือง, จ.เชียงใหม่ 50200^{1,2,3}

Mahakut Buddhist University Lanna Capus, 103 Prapokkloa Road, Muang District, Chiang Mai Province 50200^{1,2,3}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมายเป็นบุคลากรในโรงเรียน จำนวน 22 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนาสรุปผลการวิจัยดังนี้

สภาพปัญหาการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้พบว่าแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลมีไม่เพียงพอขาดการวางแผนในการทำงาน ผู้รับผิดชอบมีภาระงานอื่นมากและขาดความรู้ความเข้าใจ แหล่งเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติไม่มีการวางแผนการซ่อมแซมและดูแลรักษาขาดผู้ดูแลรับผิดชอบโดยตรง การตรวจสอบข้อมูลมีความล่าช้าและไม่สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขได้ต่อเนื่องและมีจำกัดและไม่หลากหลาย แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อมีไม่เพียงพอไม่ทันสมัยและอยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งาน แหล่งเรียนรู้ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่ใช้ผิดหลักการใช้ไม่ถูกต้องตามจุดมุ่งหมาย คับแคบไม่สะดวกต่อการใช้

แนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ พบว่า (1) แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลควรจัดทำปฏิทินการดำเนินงานให้ชัดเจน จัดหาบุคลากรที่มีความถนัดมีความสามารถเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น (2) แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติควรจัดเก็บผลงานของนักเรียนมีการตรวจสอบและมีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน (3) แหล่งเรียนรู้

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

^{2,3} อาจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์

ประเภทสื่อควรสร้างความตระหนักให้ครู นักเรียนและผู้ปกครองได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาการสร้างสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีให้ทันสมัยและควรมีการตรวจสอบและประเมินโดยผู้รับผิดชอบ (4) แหล่งเรียนรู้ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่ ควรมีการกำหนดนโยบายการใช้ตามความเหมาะสมของกิจกรรมและควรมีการนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

ABSTRACT

This research was aimed at investigating the problems and finding out the solutions of learning resources management of Ban Rim Tai School in Mae Rim district, Chiang Mai province. A focus group interview was used to collect the data from the samples of 22 School personnel. The research instrument was an interview and a focus group record. The data were analyzed by verifying the accuracy of the contents and presenting the results descriptively. The results are described as follows.

This research found that personnel learning resources were not sufficient and they did not have a working plan. For natural learning resources, there was a limited resource in the school and there was no maintenance plan. Without a supervisor, the record tracking of the learning resources for use was delayed. The school also had old, impractical and limited learning media while its materials and facilities could not support a large number of students. The limited space in classrooms made the students feel uncomfortable when participating in learning activities.

In order to solve the mentioned problems of the learning resources, it was recommended that (1) the individuals in charge of the learning resources set up a working calendar. (2) For the natural resources, the school should check, record students' learning results, and assess students' satisfaction. (3) Teachers, students and guardians should be encouraged to recognize the importance of developing modern learning media, innovation and technology. The utilization satisfaction must be assessed. (4) The school must set up the policy for using materials and facilities, based on activities. The satisfaction of users must be assessed in order to improve the learning resources management of the school for optimizing the benefits of learning resources.

KEYWORD: Learning Resources Management

บทนำ

การศึกษาในประเทศไทยปัจจุบันเป็นการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดกระบวนการทางความคิด ความเข้าใจ สามารถเข้าใจในบทเรียนที่เรียนรู้ได้อย่างถ่องแท้ และสามารถอธิบายถึงความเป็นมาได้ การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ” หรือการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาในสิ่งที่ตนเองถนัดและสนใจ โดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำปรึกษาและแนะนำ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวนอกจากจะทำให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนแล้วยังจำเป็นที่ต้องจะมีแหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ในรูปแบบดังกล่าวด้วย การจัดแหล่งการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องมีแหล่งค้นคว้า แหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

โรงเรียนเองก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนและสนองต่อนโยบายการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยให้นักเรียนได้ใช้

แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ตลอดจนทั้งภูมิปัญญาในท้องถิ่นในการแสวงหาความรู้ มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาในท้องถิ่นโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน (โรงเรียนบ้านริมใต้, 2558) นั้นทางโรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ยังเผชิญกับสภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน นั่นคือทางโรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้อยู่มากมาย แต่ยังขาดการส่งเสริมหรือมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้แก่ ห้องสมุด ห้องหมวดวิชา ห้องคอมพิวเตอร์ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ สวนสาธารณะ วัด ครอบครวั ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชน สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐ และเอกชน ซึ่งยังขาดการจัดทำข้อมูลทะเบียนหรือข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ไว้อย่างไม่เป็นระบบ ทำให้พบปัญหาด้านการปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทบุคคลซึ่งพบว่าบุคลากรขาดความรู้ความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขาดการพัฒนาความรู้ความสามารถเนื่องจากยังไม่มี การสนับสนุนบุคลากรให้ไปเข้าร่วมอบรม เพื่อพัฒนาตนเองเท่าที่ควร ปัญหาด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีการกำหนดแผนการซ่อมแซมและดูแลรักษา แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ปัญหา ด้านการใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทวัตถุ และอาคารสถานที่โดยไม่มี การวางแผนการใช้

เช่น ใช้ชีวิตวัตถุประสงค์ เป็นต้น

ปัญหาการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาพบว่า สถานศึกษายังขาดงบประมาณการเดินทางไปศึกษาในท้องถิ่น บุคลากรในท้องถิ่นที่มีความรู้ไม่มีเวลารวบรวมมาให้ความรู้ แห่่งทรัพยากรในท้องถิ่นมีสภาพไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งาน เวลาในการจัดกิจกรรมในท้องถิ่นไม่สอดคล้องกับเวลาเรียนและผลกระทบทางเศรษฐกิจทำให้ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินงบประมาณจากท้องถิ่นค่อนข้างน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ ขวัญยืน แผลงแดง (2548) ที่ศึกษาพบว่า ปัญหาของการใช้ทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่นเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบอยู่ในระดับมาก คือการประสานงานไม่ชัดเจน ทรัพยากรบุคคลที่เชิญมาไม่มีเวลารวบรวมขอขาดแคลนงบประมาณสนับสนุน ในเมื่อทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการจัดการศึกษามีน้อยไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาที่จะสามารถทำให้พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้ จึงเห็นว่าการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาจึงมีความจำเป็นและมีผลสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะสามารถจัดการและบริหารทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้ได้ประโยชน์อย่างสูงสุด จึงได้ทำการศึกษาถึงการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษาว่ามีการดำเนินการอย่างไร การบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษามีประสิทธิภาพหรือไม่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้ดีขึ้น ซึ่งสำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) รายงานว่า ในการพัฒนาคน

เป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศชาติได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นทั้งกระบวนการและเนื้อหาในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาให้แก่สังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ทางโรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนและสนองต่อนโยบายการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อบูรณาการเชื่อมโยงกลุ่มสาระการเรียนรู้กับแหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด (โรงเรียนบ้านริมใต้, 2558)

สรุปผลการประเมินการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2556-2558 พบว่า ความพึงพอใจระดับปานกลาง ผลการดำเนินงานการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่าการใช้แหล่งเรียนรู้จากบุคคลที่มีความสามารถด้านดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปะพื้นบ้าน คำว จ้อย ซอ งานฝีมือ งานใบตอง งานผ้า สิ่งของเครื่องใช้ โรงเรียนยังขาดการใช้

งบประมาณที่มีความยุ่งยาก หลายขั้นตอน การเตรียมความพร้อมด้านเอกสารที่ต้องใช้งบประมาณในการควบคุมดูแลนักเรียน และยักรวมถึงระยะเวลาใช้แหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่เพียงพอ นักเรียนที่สนใจจริงต้องไปเรียนรู้เพิ่มเติมเองตามความสนใจ ส่วนด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดิน หิน แร่ ทราย แหล่งน้ำ ป่าไม้ แม่น้ำ คลอง ปิง ในท้องถิ่นชุมชนมีจำกัด ครูผู้สอนต้องเตรียมต้องค้นหามาให้ นักเรียนได้ศึกษาในชั้นเรียน ถ้าให้นักเรียนจัดเตรียมมาจากบ้าน มักไม่ได้ความร่วมมือ และต้องเตรียมไว้จำนวนมากพอสำหรับนักเรียน เพราะนักเรียนมีจำนวนมาก ในด้านประเภทสื่อยังพบปัญหาการบำรุงรักษาเมื่อเกิดการชำรุดเนื่องจากการใช้ เพราะขาดบุคลากรด้านนี้และจำนวนเครื่อง จำนวนห้องที่ใช้สื่อเหล่านี้มีมาก เมื่อเกิดการชำรุด ชัดชัดเสียหาย แล้วต้องใช้เวลานานมาก กว่าจะได้รับการแก้ไขและแต่ละห้องที่มีอุปกรณ์มีผู้ใช้หลายคน วิธีการใช้ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ทำให้เกิดความขัดข้องเสียหายง่าย ด้านประเภทวัตถุอาคารสถานที่สถาบันทางศาสนา เช่น วัด โบราณวัตถุ การเดินทางไปศึกษาดูงาน นักเรียนต้องไปเป็นจำนวนมาก มักพบปัญหาการเดินทาง งบประมาณ การควบคุมดูแลนักเรียน และสถานที่บางแห่งไม่สามารถรองรับนักเรียนจำนวนมาก ๆ ได้ แต่ต้องไปพร้อมกัน เพราะข้อจำกัด การใช้งบประมาณ ครูผู้ดูแล วัน เวลา ซึ่งบางครั้งบุคลากร วิทยากร ที่ให้ความรู้ ณ สถานที่นั้นมีไม่เพียงพอเป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามสภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน คือ มีแหล่งเรียนรู้อยู่มากมาย แต่ยังไม่มีการส่งเสริมอย่างจริงจังและไม่มีการจัดทำทะเบียนหรือข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบ ทำให้นักเรียนได้รับความรู้จากการจินตนาการมากกว่าการได้พบเห็น ได้สัมผัสและลงมือปฏิบัติจริง และบางครั้งการใช้แหล่งเรียนรู้ไม่เอื้ออำนวยต่อนักเรียน การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมีข้อจำกัด แหล่งเรียนรู้ทางอินเทอร์เน็ตไม่เพียงพอต่อผู้ใช้บริการ มีการจำกัดชั่วโมงการเรียนรู้ของนักเรียน มุมหนังสือมีน้อย และไม่น่าสนใจเท่าที่ควร ซึ่งจากสภาพปัญหาที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียน บ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางแก้ไขและพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และต่อการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของนักเรียนและพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัยโดย (1) ใช้การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านริมใต้และ (2) ใช้การสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มเป้าหมาย

ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนบ้านริมใต้ จำนวน 2 คน หัวหน้ากลุ่มงานจำนวน 4 ฝ่าย คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป จำนวน 4 คน หัวหน้างานจำนวน 2 คน ครูหัวหน้าสาระการเรียนรู้ จำนวน 6 คน ครูหัวหน้าสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน รวมทั้งหมด 22 คน โดยใช้กับการศึกษาในวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบไม่มีโครงสร้างและแบบบันทึกข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร เป็นเครื่องมือที่ใช้บันทึกการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) โดยจะทำการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่สามารถใช้เป็นข้อมูล

เบื้องต้น ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

2. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับ แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

2.2 ออกแบบประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

2.3 นำร่างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ที่ร่างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบการใช้ภาษาที่เหมาะสม และปรับแก้ตามคำแนะนำเพื่อความสมบูรณ์

2.4 นำแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างฉบับที่ปรับปรุงจากข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม และปรับแก้ตามคำแนะนำเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหา

2.5 นำแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปเก็บข้อมูลจริง

3. แบบร่างแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่โดยนำข้อมูลที่ได้จากวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์กลุ่มประชากร มาทำการวิเคราะห์แล้วสรุปเป็นแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เสนอ

อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม และปรับแก้ตามคำแนะนำเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหา

4. แบบบันทึกการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เป็นเครื่องมือในการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่โดยการจัดการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อวิพากษ์ลงความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้มีแนวทาง ดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

4.2 ศึกษารูปแบบ วิธีการจัดการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) และออกแบบประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

4.3 สร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ที่ประกอบไปด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

4.4 นำร่างแบบบันทึกการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ที่ร่างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม และปรับแก้ตามคำแนะนำเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหา

4.5 นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปเก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสารแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเพื่อศึกษาสภาพการจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้และแบบบันทึกข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยนำข้อมูลที่ได้นำไปตรวจสอบซ้ำกับกลุ่มเป้าหมายเดิมแล้วสรุปเป็นผลการวิจัยและเขียนบรรยายเชิงพรรณนาเป็นแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จากการวิเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้างาน ครูหัวหน้าระดับชั้น และครูหัวหน้าสาระการเรียนรู้พบว่า

1.1 แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล

1.1.1 ครูผู้สอน มีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ทำให้มีครูไม่ครบทุกกลุ่มสาระ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน

1.1.2 ทำงานไม่ตรงตามความถนัด จบไม่ตรงตามสาขาวิชาที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้สอน ทำให้ขาดความชำนาญในการ

จัดการเรียนการสอน ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

1.1.3 ไม่มีการวางแผนในการเชิญบุคคลภายนอกมาให้ความรู้ในเรื่องภูมิปัญญาพื้นบ้าน เช่น ดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปะพื้นบ้าน แต่ใช้ความสนิทสนมส่วนตัวในการติดต่อบุคคลภายนอกซึ่งในบางครั้งบุคลากรภายนอกติดภารกิจไม่สามารถมาให้ความรู้ได้ ทำให้ส่งผลต่อการวางแผนในการจัดการเรียนรู้ในคาบเรียนนั้น ๆ ทำให้นักเรียนขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ

1.2 แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ

1.2.1 ไม่มีการกำหนดแผนการซ่อมแซมและดูแลรักษาต้นไม้ สวนสมุนไพร ทำให้เกิดการเสื่อมโทรม ไม่สามารถใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ทำให้นักเรียนไม่ได้เรียนรู้จากสภาพจริง

1.2.2 ทรัพยากรทางธรรมชาติมีจำกัดและไม่หลากหลาย ครูขาดความเข้าใจในการดำเนินงานและไม่มีความต่อเนื่องในการดำเนินงาน ทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่มีความหลากหลาย เรียนในเรื่องเดิม ๆ หลายรอบ นอกจากนี้แหล่งทรัพยากรธรรมชาติภายนอกโรงเรียนที่มีระยะทางไกลทำให้ต้องเสียเวลามากในการเดินทางไปจัดกิจกรรมเรียนรู้ในแต่ละครั้ง

1.2.3 ขาดผู้ดูแลรับผิดชอบการตรวจสอบข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้จากผู้เรียนมีความล่าช้าและไม่นำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข ทำให้ไม่มีการปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ไม่สามารถดึงดูดความสนใจจากตัวนักเรียนได้ เพราะได้เรียนในเรื่องเดิม

1.3 แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ

1.3.1 สื่อการเรียนรู้มีปริมาณจำกัด ไม่ทันสมัย และอยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งาน ทำให้นักเรียนไม่สามารถใช้สื่อการเรียนรู้ได้ทุกคน ส่งผลต่อการเรียนรู้และความเข้าใจของนักเรียน

1.3.2 สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี มีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการ ไม่ทันสมัย ชำรุด ใช้งานได้น้อย ส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้ได้ไม่ทั่วถึง และมีความรู้ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

1.3.3 อินเทอร์เน็ตไม่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง คอมพิวเตอร์เก่าและช้า ทำให้นักเรียนต้องแบ่งกันเรียนรู้ เช่น ต้องเรียน 2 คนต่อ 1 เครื่อง หรือ 3 คนต่อ 1 เครื่อง ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ

1.3.4 มีความล่าช้าในการซ่อมแซมและการหาสื่อมาเพิ่มให้เพียงพอต่อความต้องการ ตลอดจนไม่มีการพัฒนาครูผู้สอนให้ครบทุกระดับชั้น ทำให้การเรียนการสอนไม่เกิดความต่อเนื่อง นักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

1.4 แหล่งเรียนรู้ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่

1.4.1 ขาดการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ คือ ใช้ผิดหลักการ ใช้ไม่ถูกต้องตามความมุ่งหมาย มีการปรับเปลี่ยนการใช้ห้องอยู่ตลอด ทำให้เกิดความสับสนในการใช้ห้องเรียน

1.4.2 นักเรียนในแต่ละห้องมีจำนวนมาก สถานที่ที่มีจำกัด คับแคบ ทำให้นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ไม่สะดวก ทำให้สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

1.4.3 ครูภัณฑ์ เช่น โต๊ะเก้าอี้ไม่ได้มาตรฐานเดียวกัน โต๊ะหรือเก้าอี้บางตัวมีขนาดใหญ่ บางตัวมีขนาดเล็ก ทำให้การจัดห้องเรียนบางห้องมีความแออัด เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.4.4 ไม่มีการจัดทะเบียนควบคุมครุภัณฑ์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้และนำไปใช้โดยไม่มีการควบคุม ทำให้โต๊ะ เก้าอี้ในแต่ละห้องเรียนที่มีขนาดต่างกันปะปนกัน ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะบางคนตัวสูงใหญ่ แต่ต้องนั่งโต๊ะหรือเก้าอี้ที่มีขนาดเล็กกว่าตัวเอง

2. แนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จากการสนทนากลุ่มกับผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้างาน ครูหัวหน้าระดับชั้น และครูหัวหน้าสาระการเรียนรู้ พบว่า มีแนวทางการแก้ไขปัญหาดังนี้

2.1 แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล

2.1.1 วางแผนอัตรากำลังของครูผู้สอนให้เหมาะสมกับจำนวนของนักเรียน และจบตรงสาขาวิชาที่สอน จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

2.2.2 ส่งครูผู้สอนไปอบรม หรือเข้าร่วมการประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ

2.2.3 วางแผนจัดทำปฏิทินการสอนให้ชัดเจน เพื่อที่จะจัดหาผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความถนัดเฉพาะทางมาให้ความรู้ความรูแก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

2.2 แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ

2.2.1 ทำแผนการประเมินผลสภาพแหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติในโรงเรียน เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานและใช้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2 ควรมีการสำรวจความต้องการของผู้เรียน แล้วนำมากำหนดเป็นแผนการใช้แหล่งเรียนรู้และจัดทำแผนการเรียนรู้ตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสาระ ตัวชี้วัด และมาตรฐานการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจของตนเอง

2.2.3 กำหนดให้มีผู้ตรวจสอบข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้จากผู้เรียน ประเมินผลการใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติด้วยการจัดเก็บผลงานของผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ มีการตรวจสอบแบบบันทึกการศึกษาของผู้เรียน และมีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและใช้เวลาในการดำเนินการให้เหมาะสมตามระยะเวลาที่กำหนด ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการจัดการและการกำกับติดตาม

การใช้แหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

2.3 แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ

2.3.1 กำหนดนโยบายการใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทสื่อไว้อย่างเป็นรูปธรรม มีการจัดการเรียนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดอย่างเหมาะสม เพื่อให้ใช้สื่อที่มีอยู่ได้อย่างคุ้มค่า เป็นการรักษาสื่อให้สามารถใช้งานได้งานเป็นระยะเวลานาน รวมทั้งเมื่อได้รับการจัดสรรสื่อการเรียนรู้ใหม่เพิ่มเข้ามาและรวมกับสื่อที่มีอยู่ก็จะทำให้มีจำนวนที่เพียงพอต่อการใช้งาน

2.3.2 ควรมีการพัฒนาครูผู้สอน ในการสร้างสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพราะเมื่อครูผู้สอนสามารถสร้างสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ให้มีความทันสมัย สื่อก็จะมีจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน

2.3.3 ควรมีการประเมินผลการใช้งาน มีการตรวจสอบและประเมินโดยผู้รับผิดชอบ เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้งานได้ ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

2.3.4 ตรวจสอบและประเมินผลการใช้งานทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทสื่อ แล้วนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งซ่อมแซมและจัดหาทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทสื่อมาเพิ่มให้เพียงพอต่อความต้องการ

2.4 แหล่งเรียนรู้ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่

2.4.1 วางแผนการใช้อาคารสถานที่ของแต่ละปีการศึกษาให้ชัดเจน และกำหนดลงไปในแผนปฏิบัติการของโรงเรียนเพื่อความชัดเจน และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

2.4.2 ปรับวิธีการจัดการ

ชั้นเรียนในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้ห้องปฏิบัติการ โดยอาจจะจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้เป็นกลุ่ม หรือจัดเป็นฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.3 จัดทำสมุดบันทึก

ขอใช้อาคารสถานที่และควบคุมครุภัณฑ์รวมถึงสร้างความตระหนักให้ครู ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการช่วยกันดูแลวัสดุหรือครุภัณฑ์จะสามารถช่วยลดปัญหาการเคลื่อนย้ายโต๊ะ เก้าอี้และการสลับที่ รวมทั้งทำให้ไม่ต้องจัดห้องเรียนบ่อย ๆ ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทบุคคล (2) แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ (3) แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทสื่อ และ (4) แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ในแต่ละด้านก็จะพบปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งพบว่า แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทบุคคลนั้น จะแบ่งเป็นบุคคลภายนอกและบุคคลภายในโรงเรียน พบว่า บุคคลภายนอก

คือปราชญ์ท้องถิ่นที่เข้ามาให้ความรู้แก่เด็กในโรงเรียนนั้นมีเวลาน้อย ครูผู้สอนจบไม่ตรงตามสาขาและไม่มีความถนัด มีการวางแผนกิจกรรมเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน รวมทั้งบุคลากรมีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนและด้วยภาระงานที่มากของครูผู้รับผิดชอบงานในโรงเรียน จึงไม่มีการวางแผนเชิญบุคคลภายนอกมาให้ความรู้ ทำให้การจัดการเรียนการสอนบางครั้งไม่ตรงตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้วางแผนเอาไว้ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สนใจในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้และไม่เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์นั้น ๆ ซึ่งครูผู้สอนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการ (วารสารณ จันทรสูตร, 2549)

แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ พบว่า โรงเรียนยังขาดความต่อเนื่องในการใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ประเภททรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติในโรงเรียนมีจำกัดและไม่หลากหลาย จำนวนนักเรียนมีมากส่งผลต่อการดูแลกับการใช้แหล่งเรียนรู้ ครูขาดความเข้าใจในการดำเนินงานและไม่มี ความต่อเนื่องในการดำเนินงาน การใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติภายนอกโรงเรียนมีระยะทางไกลทำให้การใช้งานแหล่งเรียนรู้มีความไม่ต่อเนื่องและไม่แปลกใหม่ ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายซึ่งแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สวนพุกผาศาสตรและศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้เฉพาะตัวตามเขตภูมิศาสตร์และภูมิอากาศ มีคุณค่าในการศึกษาค้นคว้าทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์และอารยธรรม (ภัครภรณ์ มานิตย์, 2550)

แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทสื่อ พบว่า บุคลากรที่มีความรู้ในด้านการใช้สื่อสารสนเทศหรือบุคลากรที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์เร่งด่วนมีจำนวนน้อยและการส่งบุคลากรให้ไปเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนาเพื่อพัฒนาตนเองด้านสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ที่ทันสมัยยังมีค่อนข้างจำกัดด้วยงบประมาณ เป็นต้น และแหล่งเรียนรู้มีปริมาณจำกัด ไม่ทันสมัยและอยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งานเช่น พวกสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี มีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการ ยังขาดสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีที่ทันสมัย และแหล่งเรียนรู้ขาดการใช้งานได้น้อยและปัญหาด้านการปฏิบัติตามแผนการบริหารจัดการแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทสื่อ พบว่ามีปัญหาในเรื่องอินเทอร์เน็ตที่ไม่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึงคอมพิวเตอร์เก่าและช้า และยังพบว่ามีความล่าช้าในการซ่อมแซมและควรรหาสื่อมาเพิ่มให้เพียงพอต่อความต้องการและไม่มีการพัฒนาครูผู้สอนให้ครบทุกระดับชั้น ทำให้การใช้งานที่ไม่ทั่วถึงเพราะสื่อมีน้อยและเกิดการชำรุดเสียหาย ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้จากสื่อการสอนได้ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่เข้าใจในบทเรียนซึ่งสื่อการเรียนรู้มีความสำคัญเพราะเป็นสื่อ

กลางในการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ทักษะ และเจตคติ ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทำให้กระบวนการเรียนรู้สามารถดำเนินไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง ที่สำคัญที่สุดคือสามารถกระจายความรู้ไปสู่ทุก ๆ ที่ (เทวิน ธรรมลังกา, 2555)

แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภท วัตถุและอาคารสถานที่ พบว่า โรงเรียนมีการใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทวัตถุ และอาคารสถานที่โดยไม่มีการวางแผนการใช้ คือ ใช้ผิดหลักการ ใช้ไม่ถูกต้องตามความมุ่งหมายและขาดความร่วมมือจากผู้ปกครอง ซึ่งผู้ปกครองไม่เข้าใจระบาคักิจกรรม และงบประมาณล่าช้า จากการใช้ลานกิจกรรม เอนกประสงค์มีหลังคาซึ่งงบประมาณในการก่อสร้างสูง ซึ่งการใช้อาคารสถานที่เนื่องจาก โรงเรียนมีนักเรียนในแต่ละห้องมีจำนวน มาก ส่งผลต่อการใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่เพราะสถานที่ บางแห่งมีขนาดจำกัดคับแคบ ทำให้นักเรียน ทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ไม่สะดวกและการใช้ วัสดุหรือครุภัณฑ์ เช่น โต๊ะหรือเก้าอี้ ไม่ได้ มาตรฐานเดียวกัน ห้องเรียนแต่ละห้องมีความ แออัดและประเภทวัตถุและอาคารสถานที่ ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ตรงจุด เท่าที่ควร เพราะจำนวนนักเรียนและขนาด ของห้องเรียนไม่รองรับซึ่งกันและกัน รวมทั้ง ไม่มีการควบคุมครุภัณฑ์ และมีการนำไปใช้ โดยไม่มีการควบคุม ทำให้โต๊ะ เก้าอี้ มีขนาด ต่างกันในแต่ละห้องเรียน ทำให้เกิดความสับสน ในการใช้ และไม่เอื้อต่อสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ในห้องเรียน ทั้งนี้เพราะครุภัณฑ์

และอาคารสถานที่มีส่วนช่วยสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ในห้องเรียน สอดคล้องกับเทวิน ธรรมลังกา (2555) ได้ศึกษาเรื่องการใช้แหล่ง เรียนรู้ของโรงเรียนบ้านเวียงผาง จังหวัด เชียงใหม่ พบว่า อาคารสถานที่ไม่พร้อมรวมทั้ง ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้และเพียงพอ ต่อการใช้งาน

2. แนวทางแก้ไขปัญหาคักการบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอ แม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาคัก การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียน บ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย แหล่งทรัพยากรการ เรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งทรัพยากรการ เรียนรู้ประเภทสื่อและ แหล่งทรัพยากร การเรียนรู้ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่ จึงมีแนวทางแก้ไขปัญหาคักบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ในแต่ละด้านดังนี้

2.1 แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ประเภทบุคคลจากการสนทนากลุ่ม พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้ประเภทบุคคลโดยเฉพาะบุคคลภายนอก โรงเรียนควรมีการจัดทำปฏิทินการดำเนินงาน ในการเตรียมการเชิญวิทยากรภายนอก ส่วนบุคลากรภายในโรงเรียนควรส่งเสริม ให้ครูผู้สอนไปอบรม หรือเข้าร่วมการประชุม สัมมนาเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญ ในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ และนำมา พัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพราะการ

พัฒนาบุคลากรมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กร ถ้าองค์กรได้มีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพก็จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้ชุมชนและปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน ซึ่งจะเกิดประโยชน์คือ ชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมรับรู้ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำงานและร่วมรับผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ไปจนกระทั่งตรวจสอบความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐให้ดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่ายซึ่งสอดคล้องกับ วัลยาทองงาม (2554) ที่ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ในการเรียนการสอน โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชนและปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน ผู้สอนกำหนดจุดประสงค์ผลการเรียนที่คาดหวังให้ชัดเจน รวมทั้งปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีทำให้การจัดการเรียนการสอนและการจัดการแหล่งเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติมีจำนวนจำกัดและไม่หลากหลาย แนวทางการใช้จึงควรต้องจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกัน โดยกำหนดแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติในหน่วยการเรียนรู้ให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนในการใช้แหล่งเรียนรู้และกำหนดผู้ดูแลรับผิดชอบในแผนหรือโครงการให้ชัดเจน เพื่อกำกับติดตามและตรวจสอบการใช้งานที่ถูกต้อง

นอกจากนี้ควรมีการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้จากผู้เรียนแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในครั้งต่อไปจะได้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นการปรับปรุงคุณภาพและวิธีการจัดการเรียนสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการตรวจสอบ (Check) เป็นการติดตามการดำเนินงานเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข (Act) ก่อให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพตามวงจรคุณภาพ (Deming Cycle) (อรรถพล เชาว์นสมบูรณ์, 2549)

ในส่วนของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติที่มีระยะทางไกลมีแนวทางแก้ไขปัญหามาโดยลำดับความสำคัญของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ให้พิจารณาสถานที่ที่อยู่ใกล้โรงเรียนก่อนซึ่งสอดคล้องกับเทวินธรรมลังกา (2555) ที่ได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและใช้สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและได้ใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนอย่างแท้จริง ทำนองเดียวกับนฤมล จันทระสัน (2554) ที่พบว่า โรงเรียนควรจัดทำแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่และควรวางแผนและจัดระบบการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ

2.3 แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทสื่อ มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาควรจัดสรรงบประมาณในด้านสื่อลงในแผนปฏิบัติการประจำปีในปีต่อไปมาเพื่อนำงบประมาณมาพัฒนาในเรื่องสื่อสารสนเทศเพิ่มจุดติดตั้งอินเทอร์เน็ตและเพิ่มความเร็วของอินเทอร์เน็ต จัดซ่อมแซมหรือจัดซื้อ

คอมพิวเตอร์เพิ่มเติมเพื่อการใช้งานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และควรหาสื่อมาเพิ่มให้เพียงพอต่อความต้องการรวมทั้งควรมีการพัฒนาครูผู้สอนให้ครบทุกระดับชั้น และกำหนดนโยบายการใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทสื่ออย่างเป็นรูปธรรม มีการจัดการเรียนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดอย่างเหมาะสมแล้วควรมีการประเมินผลการใช้งานทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทสื่อ รวมทั้งมีการตรวจสอบและประเมินโดยผู้รับผิดชอบแล้วนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขเสมอ ตลอดจนควรมีการซ่อมแซมและจัดหาทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทสื่อมาเพิ่มให้เพียงพอต่อความต้องการ มีการพัฒนาครูผู้สอนโดยมีการจัดอบรมการใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทสื่อ สอดคล้องกับ อรรถพล เชาวน์ประยูร (2549) ได้กล่าวไว้ว่า ทรัพยากรประเภทสื่อทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ทักษะ และเจตคติผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อทำให้กระบวนการเรียนรู้สามารถดำเนินไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง เช่นเดียวกับเอกพงษ์ อวตมูล (2553) ที่พบว่า การนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จัดการเรียนรู้และได้พัฒนาเครื่องมือและเทคโนโลยีที่เป็นแหล่งเรียนรู้ จะทำให้เกิดองค์ความรู้แก่ผู้เรียนและการจัดกิจกรรมในการใช้สื่อสารจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

2.4 แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่ที่มีแนวทางการแก้ไข โดยการจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียนหรือในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้ห้องปฏิบัติการ ควรปรับวิธีการบริหารจัดการชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยอาจจะเรียนรู้เป็นกลุ่ม หรือแบ่งเป็นฐานต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรตรวจสอบ ปรับปรุง ประเมินผลการใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่เป็นประจำทุกภาคเรียน นอกจากนี้ควรจัดทำสมุดบันทึกขอใช้อาคารสถานที่และควบคุมครุภัณฑ์ รวมถึงสร้างความตระหนักให้ผู้สอนและผู้เรียน มีส่วนร่วมในการช่วยกันดูแลวัสดุหรือครุภัณฑ์ร่วมกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหากไม่มีการควบคุมแล้วอาจทำให้การเรียนการสอนเกิดการติดขัด ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และควรจัดสรรงบประมาณปรับปรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ ให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ (เทวิน ธรรมลังกา, 2555) สอดคล้องกับ เบญจวรรณ ระดา (2551) ที่พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ในการเรียนการสอน ควรวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และจุดประสงค์การใช้แหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อการการเรียนการสอน เช่นเดียวกับภัคภรณ์ มานิตย์ (2550) ที่พบว่าในการจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพควรมีการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โดยเปิดโอกาส

ให้ผู้เรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้และปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

แหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งมีบริบทที่แตกต่างกัน ดังนั้นควรศึกษาบริบทให้ชัดเจน แล้วจึงนำผลการศึกษาไปปรับใช้ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามสภาพที่เป็นจริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ขวัญยืน แปลงแดง. (2544). *การใช้ทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่นเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- เทวิน ธรรมลังกา. (2555). *การใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านเวียงฝาง จังหวัดเชียงใหม่*. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- นฤมลจันทร์ตะปัน. (2554). *การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนทุ่งกวาววิทยาคม จังหวัดลำปาง*. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- เบญจวรรณ ระดา. (2551). *การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเทศบาลดอกเงิน จังหวัดเชียงใหม่*. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
ควรมีการศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ระดับอื่น ๆ ในเชิงลึกเฉพาะแต่ละด้าน เช่น การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากร เป็นต้น โดยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อนำไปสู่การใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละประเภทที่ชัดเจนมากขึ้น

- ภัทรภรณ์ มานิตย์. (2550). การจัดการแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนโป่งสา จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย เชียงใหม่).
- โรงเรียนบ้านริมใต้. (2558). แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา. เชียงใหม่: โรงเรียนบ้านริมใต้.
- วัลยา ทองงาม. (2554). การใช้และบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริม พัฒนาการนักเรียน ของโรงเรียนอนุบาลวิริยา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย เชียงใหม่).
- ศิริพร จิตอารีย์. (2549). การจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนยุพราชวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย เชียงใหม่).
- อรรถพล เชาวนประยูร. (2549). แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน อนุบาลเอกชนในอำเภอแม่วิม จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- เอกพงษ์ อวดมูล. (2553). การใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- วรภรณ์ จันทสูตร. (2549). การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการเรียนการสอนภาษาไทยของครู ช่วงชั้นที่ 2. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).